

УДК 378.147

Анфіса ШМЕЛЬОВА

ORCIDiD: 0000-0002-2903-6707

юрист Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук

Марина КІРЮХІНА

ORCIDiD: 0000-0001-8802-5840

викладач Кременчуцького льотного коледжу
Національного авіаційного університету, м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН В МАГІСТРАТУРІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглядаються активні та інтерактивні форми проведення занять, які формують фахові компетентності магістрантів юридичних спеціальностей. З урахуванням особливостей підготовки магістрантів проведений аналіз методів викладання правових дисциплін у сучасних закладах вищої освіти. Детально розглянута доцільність застосування інтерактивних методик організації навчальних дискусій, діалогів, тренінгів. До інтерактивних форм проведення навчальних занять при викладанні фахових дисциплін також належать такі як майстер-клас та ділова гра, що сприяють розвитку критичного мислення і комунікаційних навичок, впливають на підвищення рівня сформованості фахової компетентності магістрантів юридичних спеціальностей. Автори наголошують на необхідності застосування сучасних інтерактивних методів навчання, що уможлиблює розвиток здібностей кваліфікованого вирішення професійних завдань майбутніми фахівцями.

Автори наводять аналітичні дані, які фіксують розробленість окресленої тематикою статті проблеми у науці і педагогічній практиці, спираючись на думку учених і педагогів сучасності, які пропонують інноваційні методики і технології освіти і навчання майбутніх фахівців, зокрема це: технології інтенсивного навчання, активні методики організації науково-дослідної роботи, інтерактивне навчання, адаптивні технології управління освітнім процесом та ін. Перспективним вектором подальших досліджень у напрямку

підвищення якості процесу викладання правових дисциплін у магістратурі закладів вищої освіти України вважається адаптивний підхід до розв'язку цієї проблеми.

Ключові слова: діалог, дискусія, колоквиум, лекція, майстер-клас, магістратура, методи навчання, методика проведення занять, навчальний процес, практичне заняття, семінар, тренінг, фахова компетентність, заклад вищої освіти, адаптивний підхід.

Вступ. У програмах навчальних дисциплін циклу професійної підготовки мають бути включені завдання, що сприятимуть розвитку компетентностей професійної діяльності, до якої готується випускник закладу вищої освіти (далі – ЗВО), в обсязі, що дозволяє сформувати відповідні загальні і фахові компетентності.

У навчальному процесі мають використовуватися активні та інтерактивні форми проведення занять (семінари у діалоговому режимі, дискусії, комп'ютерні симуляції, ділові та рольові ігри, дослідження конкретних ситуацій, психологічні та інші тренінги, групові дискусії, результати роботи студентських дослідницьких груп, вузівських та міжвузівських телеконференцій, ігровий судовий процес) у поєднанні з поза аудиторною роботою з метою формування і розвитку професійних навичок студентів.

До того ж, відповідно Закону України від 1 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» обсяг аудиторних занять має складати не менше 30 %, але й не більше 50 % від загальної кількості годин [4].

Аналіз останніх досліджень і публікації. Технології інтенсивного навчання, такі як: модульні технології як відкриті системи навчання; технології дослідницького (евристичного) навчання; імітаційні технології навчання – соціально-психологічний тренінг, дискусійні технології навчання; кооперативне навчання, технології навчання у співробітництві; проєктивна

освіта, детально розглянуті такими дослідниками, як: В. Стрельніков, І. Брітченко [10]. Характерні особливості засобів, форм і методів інноваційного навчання специфіка їх використання в інтерактивному середовищі ЗВО України розкриваються Ю. Бистрової [2].

Сучасні методичні прийоми і технології викладання дисциплін у вищій школі наведені у роботі Н. Кравчук і О. Коваль. Також авторами відокремлено низку особливостей інтерактивного навчання, які є важливими і цінними у формуванні внутрішньої навчальної мотивації студентів [6].

Досвід навчальної та методичної роботи викладачів ЗВО представлений О. Малихіним, І. Павленко, О. Лаврентьєвої, Г. Матукової. Вони розглядають методику проведення лекційних, семінарських, лабораторних і практичних занять, контролю засвоєння знань студентами; види та прийоми активізації процесу навчання у вищій школі; досвід здійснення навчального процесу розвинутих країн.

Особливу увагу автори надають питанням удосконалення навчального процесу на підставі використання активних методів, активізації науково-дослідної роботи студентів і магістрантів [7].

В цілому аналіз відповідних наукових і психолого-педагогічних джерел показав, що проблематиці викладання навчальних дисциплін у ЗВО присвятили свої праці такі учені і педагоги сучасності, як: Б. Бадмаєва, Ю. Бойко-Бузиль, С. Горбенко, М. Супрун, О. Хроменко (методика викладання психологічних дисциплін), а також цю проблему досліджують представники Школи адаптивного управління соціально-педагогічними системами – І. Анненкова, Н. Білик, Т. Гавлітіна, Г. Єльнікова, О. Лаврентьєва, Л. Лузан, В. Лунячек, Г. Полякова, М. Росток, З. Рябова, Г. Тимошко та ін., результати наукового доробку яких висвітлюються у

відповідному фаховому виданні [1] та web-сторінками сайту наукового об'єднання [3]. Проте наразі питанням щодо особливостей сучасних методів викладання юридичних дисциплін в магістратурі приділено не достатньо уваги.

Формулювання цілей статті. Загальний огляд методів викладання дисциплін у сучасному ЗВО, адаптація наведених методів до викладання правових дисциплін з урахуванням особливостей підготовки магістрантів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В магістратурах закладів вищої освіти України можуть проводитися навчальні заняття наступних видів, включаючи навчальні заняття, спрямовані на проведення поточного контролю успішності [6]:

- лекції та інші навчальні заняття, які передбачають переважну передачу навчальної інформації викладачем студентам (заняття лекційного типу);
- семінари, практичні заняття, практикуми, лабораторні роботи, колоквиуми та інші аналогічні заняття (заняття семінарського типу);
- курсове проектування (виконання курсових робіт);
- групові консультації;
- індивідуальні консультації та інші навчальні заняття, які передбачають індивідуальну роботу викладача зі студентами (у тому числі керівництво практикою);
- самостійна робота студентів;
- інші види занять.

Однією з основних активних форм формування фахових компетентностей, пов'язаних з веденням того виду (видів) діяльності, до яких готується магістр, для другого (магістерського) рівня вищої освіти є семінар,

що триває на регулярній основі не менше двох семестрів, до роботи якого залучаються провідні дослідники і фахівці-практики, і є основою коригування індивідуальних навчальних планів магістра.

Досить часто також у робочі програми навчальних дисциплін не зовсім коректно вписується такий вид заняття семінарського типу, як колоквіум. Колоквіум – вид навчального заняття, який проводиться з метою перевірки і оцінювання знань студентів. Це свого роду усний екзамен. Він може проводитися у формі індивідуальної бесіди викладача зі студентом або як масове опитування. У ході групового обговорення студенти вчаться висловлювати свою точку зору з певного питання, захищати свою думку, застосовуючи знання, отримані на заняттях з навчальної дисципліни.

Коли будь-яка навчальна дисципліна викладається протягом 2 семестрів, а підсумковий контроль тільки один, колоквіум грає роль проміжного екзамену. Це робиться з метою зменшити кількість тем для підготовки до основного екзамену.

Зазвичай колоквіум призначається на останнє заняття семінарського типу у семестрі. Оцінка, отримана на колоквіумі, впливає на оцінку основного екзамену.

Колоквіумом називають також наукове зібрання, метою якого є слухання і обговорення доповіді, реферату, результатів наукових конференцій.

Таким чином, можна зробити висновок, що такий тип семінарського заняття, як колоквіум, може бути зручний для дисциплін магістратури при рубіжному контролі або обговоренні наукових робіт.

Звідси випливає, що на колоквіумі не передбачається традиційний розгляд теми, розбір конкретних ситуацій, розв'язок задач, проведення ділових ігор тощо; цим він і відрізняється від семінарів і практичних занять.

Наступним питанням є можливість використання того чи іншого методу навчання на заняттях лекційного і семінарського типу. Метод навчання – це процес взаємодії між викладачами та студентами, в результаті якого відбувається передача і засвоєння знань, умінь і навичок, передбачених змістом навчання. Методи навчання можна поділити на три узагальнені групи: пасивний метод; активний метод; інтерактивний метод. Кожен з цих методів має свої особливості.

Пасивний метод – це форма взаємодії студентів і викладача, в якій викладач є основною дійовою особою і керує ходом уроку, а студенти виступають в ролі пасивних слухачів, підпорядкованих директивам викладача. Зв'язок викладача зі студентами на пасивних заняттях здійснюється за допомогою опитувань, самостійних, контрольних робіт, тестів, виступи з доповідями, есе тощо.

З точки зору сучасних педагогічних технологій і ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу пасивний метод вважається найбільш неефективним, але, незважаючи на це, він має і деякі плюси. Це відносно легка підготовка до навчального заняття з боку викладача і можливість піднести порівняно більшу кількість навчального матеріалу в обмежених часових рамках навчального заняття. З урахуванням цих плюсів багато викладачів вважають за краще пасивний метод іншим методам.

Треба сказати, що у деяких випадках цей підхід успішно працює в руках досвідченого педагога, особливо якщо навчаються мають чіткі цілі, спрямовані на ґрунтовне вивчення навчальної дисципліни.

Під активним методом слід розуміти форму взаємодії студентів і викладача, при якій викладач і навчаються взаємодіють один з одним в ході заняття. Інтерактивний метод орієнтований на більш широку взаємодію

студентів не тільки з викладачем, але й один з одним і на домінування активності студентів у процесі навчання.

Місце викладача в інтерактивних заняттях зводиться до напрямку діяльності студентів на досягнення цілей заняття. Викладач також розробляє план заняття (зазвичай це інтерактивні завдання, в ході виконання яких студенти вивчають матеріал). Отже, основними складовими інтерактивних занять є інтерактивні завдання, які виконуються студентами.

Важлива відмінність інтерактивних занять від звичайних в тому, що виконуючи їх, студенти не тільки і не стільки закріплюють вже вивчений матеріал, скільки вивчають новий [5].

Розглянемо тепер, на заняттях якого типу можна успішно застосовувати ті чи інші методи [9].

Найпоширеніший вид заняття в пасивній формі – лекція. Цей вид широко поширений у ЗВО, де навчаються дорослі, цілком сформувалися люди, які мають чіткі цілі глибоко вивчати навчальну дисципліну. Крім того, пасивний метод навчання застосовується і під час семінарів, коли поточною формою контролю виступає класичне опитування і викладач продовжує в розвиток лекції висвітлювати складні аспекти теми. У деяких випадках пасивну передачу матеріалу можна трансформувати в лекцію-бесіду, лекцію-дискусію, лекцію з застосуванням зворотного зв'язку, проблемну лекцію і провести цей вид заняття в активній формі.

Модель лекції із застосуванням активного методу навчання передбачає:

- забезпечення студентів презентацією і роздатковими матеріалами завчасно до проведення лекції з обов'язковістю їх попереднього вивчення;
- доцільність початку лекції з діалогу (для виявлення вже наявних знань і визначення рівня підготовки аудиторії);

-
- постановку під час лекцій питань, що провокують заперечення навчаються;
  - використання аудіовізуальних матеріалів (презентацій, відеороликів, звернення до відповідних темі порталам в мережі Інтернет);
  - розкриття матеріалу в обов'язковому зв'язку з практичними питаннями;
  - відведення часу для відповідей на питання, що обговорюються по ходу лекцій, раптових дискусій;
  - завершення окремого питання завданням або невеликим тестом з метою негайного застосування знання;
  - узагальнення студентами лекційного матеріалу (в якості зворотного зв'язку).

Із застосуванням активного методу можна проводити більшість занять семінарського типу – семінари, практичні заняття, колоквиуми. До видів активних форм проведення занять семінарського типу можна віднести діалог, дискусію, тренінг.

Діалог – розмова викладача з одним або декількома студентами, що складається з обміну репліками. Діалогічна єдність забезпечується зв'язком різного роду реплік (формули мовного етикету, питання-відповідь, додавання, оповідання, поширення, згода-незгода).

Виділяються три основні типи взаємодії учасників діалогу: залежність, співпраця і рівність. Залежність студентів як учасників діалогу, від викладача полягає в їх необхідності відповідати на ініційовані ним питання. Діалог за типом співпраці передбачає розв'язок певної проблеми спільними зусиллями учнів і викладача. Якщо викладач і студенти ведуть бесіди не спрямовану на досягнення якого-небудь результату – це діалог-рівність. Діалог розглядається як первинна, природна форма мовної комунікації, тому навіть у науковій мові

розгортання діалогу відбувається спонтанно, бо у переважній більшості випадків репліки-реакції студентів невідомі або непередбачувані. Використання діалогу на заняттях семінарського типу важливою можливістю студентів є вдосконалювати свою комунікативно-мовленнєву стратегію; нівелювати особливості розмовної мови, звичку говорити неповними структурами. Мова професорів ВНЗ відрізняється логікою і стрункністю викладу, великим словниковим запасом і є свого роду зразком для участі у науковій бесіді.

Дискусія – обмін суперечливими аргументами між двома або більше співрозмовниками. Участь у дискусії передбачає наявність загального способу мислення, завдяки якому можливий спір. Тим самим дискусія нагадує діалог, мало того, іноді обидва ці поняття вживають як синонімічні. Якщо все ж спробувати провести між ними різницю, то розумно звернутися до етимології, яка в слові «дискусія» підкреслює ідею зіткнення. Отже, діалог є обмін думками, ідеями або аргументами, дискусія – зіткнення ідей і аргументів. Дискусія – одна з найважливіших форм комунікації, метод вирішення проблем і своєрідний спосіб пізнання. Дискусія корисна тим, що вона зменшує момент суб'єктивності, забезпечуючи при цьому загальну підтримку переконанням окремого студента або групи студентів. Дискусії зазвичай протиставляється полеміка, метою якої є твердження певних цінностей з використанням коректних прийомів. У полеміці, але не в дискусії, можна говорити про перемогу однієї з протидорчих сторін. Коли істина відкривається в результаті дискусії, вона робиться надбанням обох сторін спору, і перемога однієї з них має чисто психологічний характер.

Тренінг – метод активного навчання, спрямований на розвиток знань, умінь, навичок і соціальних установок. Гідність тренінгу полягає в тому, що

він забезпечує активне залучення всіх учасників у процес навчання. Більшість тренінгів спрямовані на формування і вироблення певної навички, наприклад, новинний тренінг, тренінг самопрезентації тощо.

У рамках навчального процесу тренінги рекомендується використовувати у наступних навчальних ситуаціях:

- при запуску нової навчальної програми (проекту);
- коли потрібно зробити паузу і перемкнути увагу студентів з одного питання на інше;
- в кінці заняття, коли студенти втомилися.

Мозковий штурм – один з найбільш ефективних методів стимулювання творчої активності. Даний метод може застосовуватися у будь-якій групі студентів, як з великою кількістю студентів, так і з малою. Суть методу полягає у тому, що викладач на початку роботи зі студентами формує проблему (завдання), а потім задає їм низку питань і отримує на них відповіді, тим самим виявляючи рівень обізнаності групи в тому чи іншому питанні. У процесі заняття студенти формують варіанти вирішення проблеми. У кінці заняття (частини заняття) обговорюються всі запропоновані шляхи вирішення проблеми і відзначаються найбільш цінні ідеї.

Оскільки інтерактивний метод заснований на безпосередньому контакті студентів між собою і викладачем, то з його допомогою доцільно проводити практичні заняття. Заняття можуть проходити у формі дискусій, ділових і рольових ігор, мозкового штурму, педагогічних тренінгів, роботи в малих групах, ігрового судового процесу, майстер-класів фахівців з метою формування і розвитку професійних навичок студентів.

Проведення практичних занять в інтерактивній формі має одну характерну рису: заміну теоретичних питань і обговорення доктринальних

підходів на практичні завдання, творчі завдання або дозвіл казусів. Студенти залучаються до процесу навчання шляхом постановки (моделювання) перед ними конкретних практичних завдань-запитань з подальшим їхнім вирішенням.

Отже, інтерактивне навчання – перш за все навчання у співробітництві. Всі учасники освітнього процесу (викладач, студенти) взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації.

Причому відбувається це в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нове знання, а й розвиває саму пізнавальну діяльність.

Інтерактивне навчання – це спеціальний метод організації пізнавальної діяльності, який має на увазі цілком конкретні і прогнозовані цілі:

- підвищення ефективності освітнього процесу, досягнення високих результатів;
- посилення мотивації до вивчення дисципліни;
- формування і розвиток професійних навичок студентів;
- формування комунікативних навичок;
- розвиток навичок аналізу і рефлексивних проявів;
- розвиток навичок володіння сучасними технічними засобами і технологіями сприйняття і обробки інформації.

Розглянемо деякі інтерактивні форми занять семінарського типу, які повинні активно використовуватися у навчальному процесі.

Використання ділових ігор сприяє розвитку навичок критичного мислення, комунікативних навичок, навичок вирішення проблем, обробці різних варіантів поведінки в проблемних ситуаціях.

Проведення ділової гри як правило складається з наступних частин:

- інструктаж викладача про проведення гри (мета, зміст, кінцевий результат, формування ігрових колективів і розподіл ролей);
- вивчення студентами документації (сценарій, правила, поетапні завдання), розподіл ролей всередині підгрупи;
- власне гра (вивчення ситуації, обговорення, прийняття рішення, оформлення);
- публічний захист пропонованих рішень;
- визначення переможців гри;
- підведення підсумків і аналіз гри викладачем.

Рольова гра – структурована навчальна ситуація, в якій студенти тимчасово приймають на себе певні соціальні ролі і демонструють поведінкові моделі, які, на їхню думку, відповідають цим ролям. У грі за допомогою знакових засобів (мова, таблиця, документ тощо) відтворюється предметний і соціальний зміст професійної діяльності, імітується поведінка учасників гри за заданими правилами, що відображає умови і динаміку реальної виробничої обстановки. Методично правильно побудована гра є ефективним засобом навчання технології прийняття рішення.

Основними компонентами гри служать сценарій, ігрова обстановка, регламент. Сценарій включає в себе характеристику ігрової ситуації, правила гри і опис виробничої обстановки. Поведінка учасників – основний інструмент гри. Дуже важливі правильний вибір тимчасового режиму проведення гри, відтворення реальної обстановки. Регламент гри документів, загальні вимоги до режиму її проведення і до інструктивних матеріалів. При цьому, основний акцент у рольовій грі робиться саме на форму, а не на зміст діяльності.

Дивлячись на саме визначення рольової гри, можна виділити ключове її відмінність від ділової: в першій найважливіше дотримуватися певного способу дій, відіграючи роль, не виходячи за її рамки, а в другій головне – вироблення рішення (або декількох альтернативних рішень), що дозволяє вирішити задану на початковий момент гри ситуацію найбільш сприятливим чином.

Розробка рольової гри – трудомісткий і складний процес, він під силу не кожному педагогу, у зв'язку з чим на ранніх етапах викладацької діяльності можна скористатися напрацюваннями інших авторів.

Робота в малих групах – це одна з найпопулярніших стратегій, оскільки вона дає всім студентам (у тому числі і сором'язливим) практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування, зокрема, вміння активно слухати, виробляти спільну думку, вирішувати виникаючі розбіжності. Усе це часто буває неможливо у великому колективі.

Робота в малій групі – невід'ємна частина багатьох інтерактивних методів, наприклад таких, як дебати, майже всі види рольових ігор, судовий процес тощо.

Робота в малих групах вимагає багато часу, тому цією стратегією не можна зловживати. Досвідчені методисти рекомендують утворювати групи з різномірним складом студентів, включаючи туди сильних, середніх і слабких студентів, юнаків і дівчат, представників різних культур, соціальних верств тощо. У таких групах стимулюється творче мислення, інтенсивний обмін ідеями, будуються більш конструктивні взаємини між учасниками.

Ролі всередині групи бажано розподілити виходячи з освітніх можливостей і переваг студентів. Зазвичай пропонуються до виконання наступні ролі всередині груп: фасилітатор (організатор діяльності групи);

реєстратор (записує результати роботи); доповідач (доповідає результати роботи); журналіст (задає уточнюючі питання, як самій групі, так і при подальшому обговоренні результатів учасникам інших груп).

Розподіл ролей дозволяє кожному учаснику групи активно включитися в роботу. Пропонуючи роботу в малих групах, педагог не повинен відокремлюватися від і очікувати, що студенти зможуть добре виконати завдання без його допомоги. Потрібно постійно обходити аудиторію, допомагати учням вирішувати виникаючі в групі проблеми і усвідомлювати, які вміння потрібні для роботи у невеликій групі. При підготовці завдання для роботи в малих групах слід продумати очікувані навчальні результати кожної групи, а також загальний підсумковий результат роботи аудиторії. Зазвичай після завершення роботи в групах надається слово доповідачам для повідомлення результатів виконання завдання. Заохочується використання плакатів, таблиць, презентацій.

На майстер-класі відбувається передача концептуально нової авторської системи, ноу-хау. Майстер класи сприяють особистісної орієнтації студента, його професійного, інтелектуального і естетичного виховання. У контексті майстер-класу професійну майстерність означає насамперед вміння швидко і якісно вирішувати освітню задачу в практичному полі обраного предмета. Майстер-клас вирішує наступні завдання:

- викладання студенту основ професійного ставлення до обраної спеціальності;
- навчання професійній мові;
- передача продуктивних способів роботи (прийом, метод або технологія);
- приклад адекватної форми і способу представлення свого досвіду.

Методика проведення майстер-класів не має строгих норм, однак, як і усі інші інтерактивні методики, вимагає попередньої підготовки (генерування ідеї, розробка плану, пошук особистості майстра, занурення учнів в тему (можна по цій темі спочатку провести класичне семінарське заняття), майстер-клас, миттєве застосування знання (факультативно); рефлексія.

Що ж стосується комп'ютерних симуляцій, що представляють собою моделювання навчальної ситуації і послідовне її програвання з метою вирішення на комп'ютері, то їх використання у юридичній освіті – рідкість. Мінусом даного методу є необхідність залучення ІТ-фахівців до розробки програм. Але даний метод має і величезні переваги. Комп'ютерні симуляції складають певну частину навколишньої дійсності, вони дозволяють вивчати ті її аспекти, які не можуть бути вивчені іншим способом з міркувань безпеки, етики, високої вартості, необхідного технічного забезпечення або масштабу досліджуваного явища.

Симуляції допомагають наочно уявити абстрактні поняття. Наприклад, комп'ютерна симуляція як інтерактивна форма навчання має наступні можливості:

- створює образ реальних атрибутів діяльності;
- виступає як віртуальний аналог реального взаємодії;
- створює умови заміщення реального виконання соціальних або професійних ролей;
- є формою контролю ефективності професійного навчання.

При використанні комп'ютера на навчальному занятті зникає необхідність мотивації студентів на навчальну мету, вони із задоволенням включаються у виконання роботи, самостійно намагаються зрозуміти запропоноване завдання, всі його особливості та добираються до самої суті.

Висновки. З використанням пасивного методу можна проводити заняття лекційного типу з більшості навчальних дисциплін магістратури. Однак з огляду на необхідність реалізації компетентнісного підходу є резонним деяка модифікація, модернізація пасивного методу. Наприклад, на заняттях можливо скоротити кількість теоретичних питань із заміною їх на практичні завдання і завдання замінити обов'язкові контрольні роботи на есе та реферати з вибору і збільшити використання демонстрації при подачі матеріалу і контролю навчання (наприклад, попросити студентів схематично представляти зміст законів, інструкцій, механізму здійснення діяльності тощо). Заняття семінарського типу з застосуванням активного методу навчання спрямовані на розвиток у студентів самостійного мислення і здатності кваліфіковано вирішувати нестандартні професійні завдання.

При викладанні юридичних дисциплін можливий наскрізний тренінг, стимулюючий насамперед формування у студентів стійкої звички стежити за змінами чинного законодавства, використання тільки актуального правового матеріалу.

Наприклад, студентам по черзі пропонується робити короткий щотижневий огляд змін банківського законодавства. За допомогою даного тренінгу можна сформувати у студентів додаткову фахову компетентність – здатність здійснювати моніторинг нормативно-правової інформації, використовуваної у підприємницькій діяльності, та вносити до неї зміни з урахуванням вимог законодавства.

Викладач може стимулювати і позааудиторну самостійну роботу в активній і інтерактивній формах, прикладами якої може бути робота в малих групах над творчим проектом, підготовка бінарних доповідей, переказів іноземної юридичної літератури. З навчальних дисциплін, які передбачають

велику кількість годин, самостійна робота студентів може бути відображена в портфоліо. Застосування викладачами зазначених методів дозволяє сформуванню у магістрів міцну теоретичну базу, а також навички прийняття рішень у проблемних ситуаціях, всебічно підготувати їх до професійної юридичної діяльності.

Використана література

1. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://amtp.org.ua>.
2. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. – № 1. – С. 27–33.
3. Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами» [Сайт]. – Режим доступу до ресурсу : <http://adaptive.org.ua>.
4. Закон України «Про вищу освіту» [Текст] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 63. – ст. 1728.
5. Луцик І. Інтерактивні семінари як форма активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих закладів освіти / І. Луцик // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія «Педагогіка»; [редкол. : М. Вашуленко, А. Вихрущ, Л. Вознюк та ін.] – Тернопіль, 2009. – № 3. – С. 125–130.
6. Методика викладання у вищій школі (мотивація навчальної діяльності) / Мотиваційний підхід до організації навчального процесу у вищій школі : матер. метод. семінару / [Н.Я. Кравчук, О.Є. Коваль]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2011. – 81 с.
7. Методика викладання у вищій школі : [навч. посібник] / О.В. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.І. Матукова. – Сімферополь : Дайфі, 2011. – 270 с.
8. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: [навч.-метод. посібник] / Н.І. Мачинська, С.С. Стельмах. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 180 с.
9. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [навч.-метод. посібник]. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
10. Стрельников В.Ю., Брітченко І.Г. Сучасні технології навчання у вищій школі : [модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МППК ПУЕТ] / В.Ю. Стрельников, І.Г. Брітченко. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 309 с.

References

1. Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia «Pedahohika» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu do resursu : <http://amtp.org.ua>.
2. Bystrova Yu.V. Innovatsiini metody navchannia u vyshchii shkoli Ukrainy / Yu.V. Bystrova // Pravo ta innovatsiine suspilstvo. – 2015. – № 1. – S. 27–33.
3. Hromadska orhanizatsiia «Shkola adaptivnoho upravlinnia sotsialno-pedahohichnymy systemamy» [Sait]. – Rezhym dostupu do resursu : <http://adaptive.org.ua>.
4. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Tekst] : Zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2014 r. № 1556 VII // Ofits. visn. Ukrainy. – 2014. – № 63. – st. 1728.
5. Lutsyk I. Interaktyvni seminary yak forma aktyvizatsii navchalno-piznavalnoi diialnosti studentiv vyshchykh zakladiv osvity / I. Lutsyk // Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. Seriiia «Pedahohika» ; [redkol. : M. Vashulenko, A. Vykhreshch, L. Vozniuk ta in.] – Ternopil, 2009. – № 3. – S. 125–130.
6. Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli (motyvatsiia navchalnoi diialnosti) / Motyvatsiinyi pidkhid do orhanizatsii navchalnoho protsesu u vyshchii shkoli» : mater. metod. seminaru / [N.Ia. Kravchuk, O.Ie. Koval]. – Ternopil : TNEU, 2011. – 81 s.
7. Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli : [navch. posibnyk] / O.V. Malykhin, I.H. Pavlenko, O.O. Lavrentieva, H.I. Matukova. – Simferopol : Daifi, 2011. – 270 s.
8. Machynska N.I., Stelmakh S.S. Suchasni formy orhanizatsii navchalnoho protsesu u vyshchii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk / N.I. Machynska, S.S. Stelmakh. – Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2012. – 180 s.
9. Pometun O.I. Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia: [nauk.-metod. posibnyk]. – K. : A.S.K., 2004. – 192 s.
10. Strelnikov V.Iu., Britchenko I.H. Suchasni tekhnolohii navchannia u vyshchii shkoli : [modulnyi posibnyk dlia slukhachiv avtorskykh kursiv pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv MIPK PUET] / V.Iu. Strelnikov, I.H. Britchenko. – Poltava : PUET, 2013. – 309 s.

Анфиса Сергеевна Шмелева,

юрист, Кременчугский национальный университет имени Михаила
Остроградского, г. Кременчуг

Марина Владимировна Кирюхина,

преподаватель, Кременчугский летный колледж Национального авиационного
университета, г. Кременчуг

ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРАВОВЫХ ДИСЦИПЛИН В МАГИСТРАТУРЕ ЗАВЕДЕНИЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье рассматриваются активные и интерактивные формы проведения занятий, которые способствуют формированию профессиональной компетентности у магистрантов юридических специальностей. С учетом особенностей подготовки магистрантов проведен анализ методов преподавания правовых дисциплин в современных учреждениях высшего образования.

Подробно рассмотрена целесообразность применения интерактивных методик организации учебных дискуссий, диалогов, тренингов. К интерактивным формам проведения учебных занятий при преподавании специальных дисциплин также относятся такие, как мастер-класс и деловая игра, которые способствуют развитию критического мышления и коммуникационных навыков, влияющих на повышение уровня сформированности профессиональной компетентности магистрантов юридических специальностей.

Авторы подчеркивают необходимость применения современных интерактивных методов обучения, что делает развитие способностей квалифицированного решения профессиональных задач будущими специалистами юриспруденции.

Авторы приводят аналитические данные, которые фиксируют разработанность обозначенной тематики статьи в науке и педагогической практике. Опираясь на мнение ученых и педагогов современности, которые предлагают инновационные методики и технологии образования и обучения будущих специалистов, авторы предлагают использование технологий интенсивного обучения, активных методик организации научно-исследовательской работы, методов интерактивного обучения, адаптивных технологий управления образовательным процессом и др.

Одним из перспективных векторов дальнейших исследований в направлении повышения качества процесса преподавания правовых дисциплин в магистратуре заведений высшего образования Украины выделяется адаптивный подход обучения будущих магистрантов правовым дисциплинам.

Ключевые слова: диалог, дискуссия, коллоквиум, лекция, мастер-класс, магистратура, методы обучения, методика проведения занятий, учебный процесс, практическое занятие, семинар, тренинг, профессиональная компетентность, учреждение высшего образования, адаптивный подход.

Anfisa Serg. Shmeleva,

lawyer, Kremenchug Mykhaylo Ostrogradsky National University,
Kremenchug city

Marina Vol. Kiryukhina,

instructor, Kremenchug Flight College, National Aviation University,
Kremenchug city

FEATURES OF MODERN METHODS OF TEACHING LEGAL DISCIPLINES WITHIN THE MASTER'S DEGREE PROGRAMS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

Abstract. The article deals with active and interactive forms of conducting classes, which form professional competencies of students in the master's program in legal professions. Taking into account the peculiarities of the preparation of master's students, an analysis of teaching methods of legal disciplines in modern high school was conducted. The appropriateness of using discussions, dialogues, workshops was considered in detail. Interactive forms of learning also include such types of learning as a master class and a professional simulation game that contribute to the development of critical thinking and communication skills. The use of modern active teaching methods enables the future specialists to develop the ability to efficiently perform professional tasks.

Key words: study process, master's degree, method of conducting classes, lecture, seminar, practical training, professional competence, colloquium, teaching methods, dialogue, discussion, training, master class.

Стаття надійшла до редакції 22 травня 2018 року

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу інформаційно-дидактичного моделювання НЦ «МАН України» МОН України, НАН України **М.Л. Ростока**